

RÁDČOVÁ

D I Č

BÁRDY

O V Á

BÁRDY
RADIČOVÁ

»a

PETER BÁRDY: RADIČOVÁ

COPYRIGHT © Peter Bárdy, 2026

COVER DESIGN AND LAYOUT

© Mikina Dimunová

© Pavel Kordoš

SLOVAK EDITION © Ringier Slovakia Media, s. r. o.

ISBN: 978-80-69052-55-0

RADIČOVÁ

BÁRDY

»a

PROLÓG

„Po Ficovi si musíš oddýchnuť!“

Presne to som si prikázal, keď som koncom marca 2025 odovzdal rukopis pokračovania politickej monografie *Fico — Posadnutý mocou*.

Nepotreboval som extra prestávku v písaní, čo sa vlastne potvrdilo aj tým, že mi v rovnakom roku vyšla knižka *Na východ od zdravého rozumu*. Skôr som už mal plné zuby všetkého toho zla, arogancie, grobianstva, nekompetentnosti, mafianizácie verejného života, trávenia studní a útokov na už aj tak chatrné základy právneho štátu i demokracie, ktoré nám servírovala junta Roberta Fica a bödörovcov.

„Tí, ktorí by sa vzdali základnej slobody, aby si kúpili trochu dočasného bezpečia, nezaslúžia si ani slobodu, ani bezpečie,“ povedal v januári 1775 jeden zo zakladateľov Spojených štátov amerických Benjamin Franklin, keď bol súčasťou delegácie vyslanej do Veľkej Británie, aby vyrokovala s korunou právomoci pre kolónie.

Návšteva predchádzala vyhláseniu nezávislosti USA. A Benjamin Franklin zrejme adresoval svoje slová kolóniám, ktoré by chceli pristúpiť na ďalší kompromis s britskou monarchiou. Varoval ich, že to môže pochovať nádej na skutočnú slobodu.

Veľmi sa mi páči, že Benjaminu Franklina prezývajú „prvý Američan“.

Sloboda a demokracia majú v mojom živote mimoriadne miesto. A mám to šťastie i výsadu zároveň, že pracujem a stretávam sa predovšetkým s ľuďmi, ktorí to cítia rovnako. Alebo veľmi podobne.

Pre nás nie je 21. august len meninovým dňom Jany, ale dňom okupácie Československa vojskami Varšavskej zmluvy v roku 1968. Pri 17. novembri nám nejde o to, či má byť voľno alebo nie, lebo jeho symbolika je v niečom celkom inom. A 28. október zas nie je len dňom narodenín talianskeho speváka Erosa Ramazzottiho či americkej herečky Julie Roberts — nech im dá Pán Boh dlhý vek v zdraví a šťastí —, ale dňom vzniku Československa, ktorý má pre nás podstatne silnejší význam.

Ja vo svojom živote potrebujem nielen demokraciu, ale aj demokratov.

V novembri 2018, deväť mesiacov po vražde nášho kolegu Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej, som spolu s ďalšími šéfredaktorkami a šéfredaktormi dostal pozvánku, aby sme sa stretli na pôde Paneurópskej vysokej školy v Bratislave a diskutovali o demokracii a postavení médií.

Vo veľkej aule bolo naozaj plno. Hlava na hlave. Študenti a študentky, pedagógovia a pedagogičky, nepedagogickí pracovníci a pracovníčky... Vlastne ani neviem, kto všetko tam bol. Veľmi som to nevnímal, pretože som mal obrovskú trému. Tak ako vždy, keď mám verejne vystúpiť.

Všetci sa tlačili, aby počuli, o čom budeme diskutovať. Panel moderovala dekanka tamojšej fakulty masmédií, profesorka Iveta Radičová.

Áno, tá Radičová!

V jednom momente sa opýtala niečo v zmysle, kde vidíme mladú generáciu a jej prínos pre formovanie verejnej diskusie v čase technologickej revolúcie a nástupu sociálnych sietí, dezinformácií a radikalizovania sa v online priestore. Či budú mladí nositeľmi zmeny tohto negatívneho trendu. Či sa im ho podarí zvrátiť.

Spomínam si, že zástupca televízie TA3 tam hovoril, ako mladým ľuďom verí, že oni sú budúcnosť a neviem, čo všetko ešte.

Nedokázal som skryť nesúhlas s jeho názorom. Na mne vlastne veľmi ľahko zbadáte, keď ma niečo vytáča alebo chcem kričať. A platilo to aj vtedy, keď mi hlavou vírilo jediné: „Nie! Čo sme sa zbláznili? Veď je to úplne inak!“

„Pán Bárdy,“ obrátila sa na mňa Iveta Radičová a kolega z TA3 mi podal mikrofón.

Všimla si, že ma ide rozdrapiť od nesúhlasu, ktorý v sebe síce dusím, ale vyzerám pri tom rovnako, ako keď tlakový hrniec nevy-púšťa paru. Láskavo sa usmievala, keď videla, že som v tvári čoraz červenejší.

„Nesúhlasím,“ vypadlo zo mňa. „Na rozdiel od kolegu, ja nie som optimista. Pri kvalite nášho vzdelávacieho procesu vrátane vysokého školstva, keď vidíme, čo produkujú školy, že to je najmä priemerná až veľmi nízka kvalita absolventov, že mladí ľudia odchádzajú do zahraničia a neuvažujú o návrate, že vládnym politikom nezáleží na vzdelávaní, sa skôr obávam a desím toho, čo tu v budúcnosti bude. Neverím, že mladí ľudia to zvrátia. Budú mať čo robiť sami so sebou...“

Postupne mi dochádzalo, že vlastne kritizujem divákov. Že im nedávam pozitívnu spätnú väzbu. Lenže oni — namiesto hlasného, odmietavého bučania — začali tleskať. Všetci.

Sedel som a nechápal, prečo so mnou súhlasia. Iveta Radičová na mňa pozerala a usmievala sa rovnako ako predtým, keď mi odovzdala slovo.

Cez prestávku sme išli na kávu. Celý čas sme sa o tom rozprávali. Ona hovorila aj o škole, o študentoch, na ktorých je pyšná, akí sú šikovní, ako sa vyvíjajú, ale že so mnou súhlasí.

A potom dodala: „Pozveme si vás ako hosť a na prednášku. Na škole sa venujeme aj príprave na prax a Aktuality.sk by nám v tom mohli pomôcť.“

Presne taká je Iveta Radičová. Má schopnosť spájať ľudí, aby dosiahla výsledok, ktorý považuje za správny. A tak som s pozvaním súhlasil.

Odvtedy som bol niekoľkokrát hosťom spomínaných prednášok. V našej redakcii sťažovali viacerí študenti či študentky, pre nie-

ktorých sme sa dokonca stali aj ich prvým skutočným zamestnávateľom. Aj to ma vedie k presvedčeniu, že hoci zatiaľ nevyhrávame nad negatívnou prognózou vývoja, o ktorej sme hovorili na diskusii v roku 2018, stále sa medzi mladými objavujú nové talenty, ktoré sa vymykajú tézam o úpadku spoločnosti a ceste do neslobody.

A Iveta Radičová je pri tom. Keď skončila v politike, rozhodla sa byť súčasťou niečoho užitočného, ale iným spôsobom.

Nositel'ka viacerých ocenení — napríklad ocenenia Žena roka (2006), medzinárodne uznávanej ceny amerického magazínu Glamour Žena roka (2010), českej prestížnej ceny Pelikán za zásluhy o politickú kultúru a občiansky dialóg (2011), rešpektovanej AIPES Freedom Award (2013) od Fondu pre americké štúdiá (The Fund for American Studies), ceny Women Political Leaders Award (2017) a ďalších — spojila svoje meno, dosah, reputáciu a integritu s akademickou pôdou.

Stala sa z nej projektová manažérka s darom nadchnúť ľudí pre to, aby robili veľké veci. So schopnosťou prebudiť v nich záujem, motivovať ich, udržať v nasadení. A popri tom všetkom sama pracovať do neskorých nočných hodín. A to nie je úplne bežné.

Začiatkom leta 2024 sme sa stretli v redakcii Aktuality.sk. Prišla k nám na rozhovor s Braňom Dobšínským. Pozval som ju ku mne do kancelárie, kde ju zaujali fotografie Tomkiho Němca, na ktorých zvečnil Václava Havla a Karla Schwarzenberga. Sú dôležitou súčasťou prostredia, v ktorom pracujem. Ale mám ich aj doma.

„Obaja mi veľmi chýbajú. Nám chýbajú,“ povedala mi vtedy.

„Pani Radičová, mám pre vás ponuku.“

„Ponuku?“

„Áno. Napíšem o vás knihu. Vyšla by v roku 2026. A sú dve možnosti. Buď ju napíšem bez vás, alebo s vami.“

„Bezo mňa?“ pozrela sa na mňa prekvapene.

„Tak som napísal dve knihy o Ficovi, jednu o Matovičovi a významnú časť knihy o Zuzane Čaputovej. A ľudia tie knihy nehodnotia zle. Takže vedel by som napísať knihu aj bez toho, aby ste na nej participovali. Ale som si istý, že s vami bude oveľa lepšia.“

Na chvíľu zostala ticho.

„A mám ešte podmienku,“ prerušil som ju v premýšľaní.

„Ešte aj podmienku máte?“

„Áno. Ak to má byť moja kniha o vás, nebudete mi hovoriť do toho, čo napíšem.“

Pokrútila hlavou.

Ešte sme prebrali pár vecí, aby potom povedala: „Súhlasím.“

Fakt, že dnes držíte v rukách túto knihu, dokazuje, že Iveta Radičová dodržala, na čom sme sa dohodli. A že som mal obrovskú slobodu pri písaní.

„Vy ste šéf,“ povedala mi viackrát, keď kniha vznikala a rozprávali sme sa o tom, čo by v nej malo byť.

Som za to veľmi vd'ačný, lebo si myslím, že to knihe mimoriadne pomohlo. Samozrejme, vrátane desiatok hodín spoločných debát či možnosti čerpať z rodinného a osobného fotoarchívu prvej premiérky a prvej profesorky sociológie v príbehu modernej slovenskej demokracie.

Ivete Radičovej som sl'úbil, že to bude najlepšia monografia, ktorú som o niekom napísal.

Či sa mi to podarilo, posúďte, prosím, vy.

DETSTVO

„Do bankrotu povojnového Československa sa mojim rodičom narodil syn, môj starší braček, ktorý, žiaľ, hneď po narodení zomrel. V inkubátore,“ povzdychne si Iveta Radičová, keď hovoríme o jej rodičoch.

Boli to v mnohom hrozné roky, Ústavom pamäti národa dokonca označované za vôbec najdrastickejšie obdobie komunistického režimu. Aj ekonomicky.

Už od augusta 1950 začali platiť potravinové lístky, na textil boli zavedené takzvané body, ktoré prideloval miestny národný výbor. Každá rodina dostala istý počet bodov určujúci presný počet výrobkov, ktoré si mohla kúpiť lacnejšie. Čiže za úradnú cenu zodpovedajúcu vtedajšej predstave životného minima.

Peňažná reforma z roku 1953, ktorá sa dodnes nazýva krádežou storočia, znamenala, že vláda zaviedla novú menu, aby ľudí donútila vymeniť si úspory, o ktoré mali komunisti eminentný záujem, v nevýhodnom kurze, čím im fakticky ukradla nasporené peniaze.

A do toho všetkého zasiahla rodinu Ivety Radičovej tragédia — manželia Karafiátovci stratili syna.

„Mamina aj stará mama trvali na tom, že braček nepotreboval ísť do inkubátora — nebol predčasniatko. Ale vtedy v tej nemocnici

primár oslavoval päťdesiatku, tri narodené deti dali do inkubátora a rupla im elektrina. Vážne, tam sa stala strašná tragédia. A moja mama sa z toho dlho, dlho, dlho nevedela spamätať.“

Ivetin otec dokonca podal trestné oznámenie, ale keď ich začali vypočúvať — zvlášť Ivetinu mamu, ktorá sa z toho zrútila —, tak ho radšej stiahli.

O šesť rokov neskôr 7. decembra 1956 sa narodila Iveta Radičová. Samozrejme, s dievčenským priezviskom Karafiátová.

„Bola som vyčúrená dieťa. Navyše, bola som predčasne narodená a na starosti ma mal pán doktor Ivan Poštolka. Hovorí vám niečo Poštolkove nohavičky?“ obrátil sa na mňa, ročník 1977, a mne neostáva nič iné, len pokrčiť plecami.

„To sú ortopedické plienkové nohavice pre batol'atá na prevenciu detských problémov s kĺbami, panvou. On ich vynašiel. A tento detský pán doktor sa vtedy o mňa staral. Ako o vzácny dar pre mojich rodičov. Veľmi vzácny. Otec mi o tom hovoril.“

Iveta Radičová čelila už od raného detstva mnohým zdravotným problémom.

„Narodila som sa v decembri, v zime. Takže som zimný typ. Ale doma sme mali vždy prekúrené. Nebola som práve zdravé bábo. Trikrát za sebou som mala veľmi ťažký zápal pľúc. A hneď v prvých mesiacoch po narodení. Z rozprávania môjho otca som sa neskôr dozvedala, ako pán doktor Poštolka vybral takú milú tabletočku a povedal, že už nevie, čo má robiť, už všetko vyskúšal a môže mi dať len jednu osminku. Buď ma to zachráni, alebo to nevydržím.“

Rodičia aj starí rodičia dávali na malú Ivetu pozor, aby sa jej nič nestalo. V malom byte na Nedbalovej ulici v centre Bratislavy prežívala bezstarostné detstvo. Napriek tomu, že si veľmi dobre uvedomuje, aké bolo pre jej otca náročné, keď musel s ťažkým srdcom predat' knihy do antikvariátu, aby bolo na jedlo.

„Ja si tie chvíle pamätám. Keď sme bývali v tom bytíku na Nedbalovej, kúrili sme v peci uhlím a drevom. Starký zo Záhoria nosil v batochu na chrbte mojím rodičom uhlie, drevo, aby mali čím kúriť. Nepochádzam z majetnej rodiny, ani náhodou.“

Aj keď rodina Karafiátovcov ekonomicky trpela, na nálade v domácnosti sa to nijako neodrazilo. Nedbalova ulica, kde bývali, bola pôvodne hraničnou ulicou židovskej štvrte starého Prešpurka s meštianskymi domami, dielňami a malými obchodíkmi. V minulosti niesla názov Judengasse (Židovská). Ešte aj dnes je medzi domami viditeľný hradný múr.

Bratislavské Staré Mesto, na ktorého tvári bolo vidieť jazvy druhej svetovej vojny aj komunistickej diktatúry, sa stalo pre Ivetu a jej kamarátov veľkým a atraktívnym ihriskom.

„Dodnes si veľmi dobre pamätám, ako vyzerala Liga pasáž. Tá bola životunebezpečná. Vtedy nebola Bratislava taká pekná, ako ju poznáme dnes. Bola totálne zdevastovaná. Mesto bolo zasmradené, plné odpadu,“ spomína Iveta Radičová.

„So susedmi sme mali bandu. Lietali sme po tých zdevastovaných starých budovách. To bol náš raj. Totálny raj. Naproti nám práve vtedy stavali výškový dom — bytovku. Takže to bolo stavenisko a pre nás raj. Ihrisko na naháňačky, skrývačky a všetko, čo s tým súvisí. Alebo som vybrala gumu zo všetkých nohavíc, ktoré boli doma, lebo vtedy fičala, a skákali sme na gume. To sme sa vedeli hrať do zbláznenia. Donekonečna. Pri starom múre oproti Nedbalke, tam sa hral volejbal. Na Uršulínskej bol normálny detský park. To všetko bol náš revír, ktorý sme mali k dispozícii. Dunajská bol nádherný park. V Prezidentskom paláci, v tom parku v rohu, bolo pár živých zvierat. To bola taká mini zoo pre nás. Medická, to všetko sme okupovali. Takže rýchlo úlohy. A potom von!“

Aj keď o tom hovorí s odstupom takmer siedmich desaťročí, z jej hlasu, gestikulácie i výrazu tváre je dobre čitateľné, že nerozpráva o niečom vzdialenom. Naopak, Nedbalova ulica je stále jej domovom, hoci už roky býva inde. Nikdy odtiaľ naozaj a úplne neodišla.

Na jednej strane so sentimentom spomína na rozbité bratislavské domy, ktoré slúžili ako dokonalé miesto na detské hry. Na druhej strane má pre ňu súčasná Bratislava predsa len inú vôňu.

„Teším sa, že to už vyzerá inak. Teším sa, že to vonia inak. Ja ešte aj knihu vnímam cez vôňu. Každá ju má inú. No a to mesto má

inú vôňu dnes a z toho mám radosť. Že ten smrad sa na mnohých miestach Bratislavy zmenil na vôňu. Niežeby úplne všade zmizol, ale na väčšine miest áno. Opačný zážitok mám z Hlavného námestia, lebo z toho som smutná. V mojich spomienkach je Hlavné námestie zelené, s množstvom kríkov a stromov. A teraz je to plocha — smutná, nepekná.“

Príbeh detstva Ivety Radičovej sa delí medzi mesto a dedinu. Medzi Bratislavu a Záhorie, odkiaľ pochádzali jej rodičia. Otec z Kútov, len kúsok od českých hraníc, mama z Borského Svätého Jura, ktorý nosí bývalá premiérka hlboko v srdci. Ako dieťa tam totiž trávila prázdniny. U svojich starkých, ako ich s láskou nazýva.

„Starkí mali dve kozy. Jednu bielu, Betinu, nezaujímavú, ale z môjho pohľadu úžasnú, lebo bola inteligentná. Druhá bola krásna, čierno-sivá, takmer sa podobala na kamzíka s tmavými rohmi. Ani meno som jej nedala, lebo by to bolo zbytočné. Bol to len taký krásny ‚tupček‘. Ale bola naša. Tieto kozy som chodievala pásť. Betina presne vedela, že mám vo vrecku cukríky od starkého. Čo tá dokázala predvádzať, aby sa k nim dostala! Jednoducho, boli sme dve rovnaké kozy. Čo vám budem hovoriť,“ schuti sa zasmeje pri tejto spomienke.

Dvor rodinného domu a zvieratá okolo neho boli tým, čo mladú Ivetu sprevádzalo prakticky celým detstvom a je silnou súčasťou jej spomienok na letá prežité na Záhorí. Starký mal okrem kôz aj prasce, zajace, sliepky.

„Neuveríte, ja som tam mala sliepku, ktorá reagovala na svoje meno. A keď som ju zavolala, bežala za mnou. Skrotila som si ju. A mali aj kohúta. Takého útočného ako šľak. Nemohli ste sa mu otočiť chrbtom. Ale keď ste dodržali direktívu ‚tvárou v tvár‘, tak síce pripravoval krídla na útok, ale nezaútočil na mňa. Len ste sa mu nesmeli otočiť chrbtom.“

Pre dievča, ktoré chce spoznávať svet a naplno si ho užívať, bola dedina ideálnym miestom.

„Na prednom dvore mali obrovskú čerešňu. Keď bolo treba ísť na obed, takmer určite som bola na nej, na jednom z najvyšších konárov, mysliac si, že som sa starkým stratila. Ale oni presne vedeli, kde som.“

U starkých sa však muselo aj tvrdo pracovať.

„Na záhumienku sme sa narobili ako kone. Odvtedy mám určitý odstup od zemiakov. Pracovali sme v záhrade, musela som robiť okolo domácich zvierat, zavárali sme, venovali sa domácim remeslám, šili sme, štrikovali, vyrábali domáce ozdoby na stromček či roky odkladané nejdle fondánové salónky na stromček... Práca a povinnosti okolo domáceho hospodárstva boli našou dennou náplňou a odmalička som mala svoje úlohy aj ja. Neskôr, už ako sociologička, som fenomén, urob si sám' a svojpomocí spracovala v štúdií *O zemitosti nášho voľného času*. Rodiny fungovali vďaka druhej ekonomike a sivej ekonomike.“

U starkých sa tiež pravidelne chodievalo na otiepky.

„Viete, čo sú otiepky?“ opýta sa ma Iveta Radičová.

Bolo by zbytočné fabulovať alebo sa tváriť, že viem, o čom je reč. Otvorene priznávam, že netuším.

„To sú drobné konáriky v lese, ktoré bolo povolené zbierať. Zväzovali sa do takzvaných otiepok, ktoré sa používali na kúrenie namiesto polien dreva. Keď sme ich chodili zbierať, tak sme si zvykli založiť ohník a opekať. Veľa ľudí sa vždy zišlo, lebo sa objednal veľký voz s koňmi. Viete, aká som bola hrdá, keď som mohla sedieť na jednom z tých koní? Na to nezabudnem nikdy. Mala som veľké privilégiu,“ usmieva sa, keď sa jej v mysli — ako starostlivo strážený film — prehrávajú spomienky na prázdniny u starkých.

Na milovanom Záhorí mala aj skvelú kamarátku.

„Danka Sokolová. Nikdy na ňu nezabudnem. Len čo sme ráno otvorili oči, boli sme spolu až dotedy, kým sme ich večer znova nezavreli. Jej dali pást' husi, mne kozy, zbalili sme si také tie mini bábiky a vyrazili sme. Dodnes si na tie bábiky pamätám. Bola to veľká vzácnosť. Zbalili sme si zvyšky handričiek, papierovú krabicu, vybavenie na šitie a z bodliakov sme si namiesto lega vyrábali nábytok. Skvele to držalo. Pozor! Sedačka z bodliakov vyzerala ako čalúnená, vydutá, vzorne obalená tými látkami. Výhodou skladania bolo — aj kuchyňu sme z toho vymodelovali, všetko —, že sa to po chvíli začalo rozpadat', čiže sme mohli začať odznova. Mali sme takú zábavku — *perpetuum mobile* — a zabávali sme sa tým celé dni.“

V horúcich letných dňoch si zobrali bicykle a hor sa na cestu. Jazdili napríklad medzi Borským Svätým Jurom a Kútmi, kde zas bývala Ivetina starká z otcovej strany.

„Dodnes si pamätám, aká nesmierne studená voda tečie v rieke Myjava. Ani to nám však nebránilo v kúpaní. Ale fakt nám zachádzalo až za nechty, nepreháňam. Dodnes si na tú ľadovú vodu spomínam. No nevzdali sme to. Studená, nestudená, ide sa do vody,“ konštatuje s neskrývanou hrdosťou v hlase.

Avšak kúpať sa chodili aj v Borskom Svätom Jure.

„Keď sme dovedli na lúky kozy, husi alebo iné zvieratá, hneď sa sadlo na bicykle a šlo sa kúpať. Kúpať sme sa chodievali na jazero v Tomkoch. A nemôžem opomenúť, že som sa tam prvýkrát — a dúfam, že aj poslednýkrát v živote — topila. Ale tak seriózne, že ma preberali k životu. Podcenila som skutočnosť, že som nevedela plávať. Šmykla som sa, bola som nepozorná, bláznili sme sa a zrazu som sa topila. Potom si pamätám už len na to, ako sa nado mnou skláňa veľmi veľa ľudí aj s lekárom a preberajú ma. Každá skúsenosť je dobrá, okamžite som sa naučila plávať. Nemuselo to byť za túto cenu, pravdaže, ale tak sa stalo.“

Keď sa malá Iveta s kamarátkou Dankou po kúpaní vracali späť za pasúcimi sa zvieratami, do poslednej chvíle zvykli trpnuť, či ich tam nájdu. Či sa nerozprchli po kraji a či ich nebudú musieť hľadať.

„Riziko bolo pomerne veľké. Ale keď sme našli práve to, čo zbožňovali — agát pre kozy a pre husi d'atelinu na družstevnom —, tak sme si mohli byť isté, že ich tam nájdem. Aj tak bolo,“ usmieva sa pri spomienke na záhorské letá.

Iveta Radičová si k starým vypestovala veľmi blízky vzťah. A tí často vedeli, ako na mladé, svojhlavé dievča.

„Bola som diet'a, ktoré zásadne odmietalo jesť. Prečo? Nevieam. Nežiadalo sa mi. Bola som neduživé, chudé diet'a, skade ruka, skade noha. Ráno som začínala s čerstvo nadojeným kozím mliekom. Aby ma prinútili viac vypiť, používali smiešne zákazy typu: ‚A nieže z toho niečo odpiješ, potrebujem z toho dnes variť!‘ Viac mi nebolo treba — hneď som pila ako o život. Všade okolo pusu som mala penu.“

Starkí vraj trvali na tom, že vyzdravela a nabrala silu práve z kozieho mlieka, ktoré ju postavilo na nohy. Ona je presvedčená, že to nebolo len tým.

„Podľa mňa to určite bolo aj kombináciou čerstvého vzduchu a pohybu. Všetko dokopy sa podpísalo pod to, že som bola ako hrča svalov. A že som sa stala odolnou. Ale začiatky neboli ľahké. Starký vedel, že cukríky sú mojou slabosťou, tak ich mal vždy vo vrecku. Jediný zvýšený hlas, ktorý si pamätám medzi starkou a starkým, sa ozval vtedy, keď zbadala, že mi dáva cukríky. To už nebolo ‚starký‘, ale ‚Starý, čo robíš? Zas nebude nič jest!‘. Vrcholom toho celého bolo, keď mi strčil do vrecka celú zásobu cukríkov.“

Ivetina starká pochádzala z dnešného Poľska a na územie súčasného Slovenska sa presťahovala — presnejšie, násilne ich vystáhovali aj s vtedy deväťročnou mamičkou Ivety Radičovej — v roku 1939. Mesto, v ktorom žili, totiž pripadlo Poľsku. Ivetina mama, hoci bola v tom čase dieťa, mala celoživotnú traumu z núteného a náhleho stáhovania z domu, kde chovali kone a hospodárili. Roky rozprávala o tom, že si mohli zbalit len jednu tašku. A takto nachystanú tašku mala v skrini po celý zvyšok života.

Životný postoj starkej k tvrdej práci a k tomu, že si maximum nutných vecí dochovali, dopestovali alebo dorobili doma, sa odvíjal už od toho, že vyrastala ako sirota. A že odmalička slúžila.

„Starká veľmi tvrdo pracovala v tehelni a totálne si zničila platničky i chrbticu. Od detstva si ju pamätám, ako chodila doslova zlomená do pravého uhla. Nevedela sa úplne vystriet, preto chodila opretá o bicykel. Kostol v Borskom Svätom Jure bol od nás pomerne ďaleko. Do kostola sa šlo pomerne dlho smerom dolu, ale späť to bolo náročné. Ku koncu života bola naozaj slabučká, chorá, nechodila každú nedeľu do kostola, ale určite pravidelnejšie ako mnohí zdraví ľudia. Starkí boli hlboko veriaci katolíci. Ako malá som chodila so starkou do kostola každú nedeľu a večer pred spaním sme sa spolu modlili.“

Keď zomrela, Iveta s mamou zašli za miestnym farárom dohodnúť pohreb.

„A on úplne vážne vyslovil vetu, že to musí veľmi zväžiť, lebo ona mu nechodila pravidelne do kostola. Keď to hovoril, na stene nad ním visel veľký kríž. A ja na to: ‚Vy sa fakt nebojíte, že ten kríž na vás spadne? Lebo ja si myslím, že problém je úplne opačný. Ako to, že neviete, že vaša veriaca nedokázala každú nedeľu prísť do kostola? Kol'kokrát ste za ňou boli? Ako to, že neviete, že bola chorá?‘“

Na Ivete aj po rokoch vidno, že ju to stále trápi i hnevá.

„Pochovával ju, ale paradoxne možno mi tú rozlúčku uľahčil, lebo ja som sa nevládala naňho ani pozrieť. Maminka, chůďa, to len odplakala, lebo sa jej to veľmi dotklo. Treba podotknúť, že starká zomierala ťažko, na rakovinu, a v tomto kontexte to bolo z jeho strany neospravedliteľné. Neospravedliteľné.“

Smutnú spomienku nechávame doznieť. A potom sa už debata ubera iným smerom, lebo veď všetky tie dobrodružstvá u starkých sú dodnes pre Ivetu Radičovú zdrojom pekných spomienok.

of guide